

לדופקי בתשובה

בס"ד
עשיק פר' בהוי"ב
שנת תשי"ע לפ"ק
שנה ח'
[כל הזכויות שפירות]

הערות האורות יתקבלו בתשרי
אל העורך הר' שלמה זרד קליין
מס' הפקס' 00442071836956
מס' הטלפון 07727197313

המורל: חברת "יגיל תורה"
שע"י בימ"ד דחסידי בעלזא
קי"ל (ד.ר.) לונדון י"ד
בשפיות. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ובעל השו"ת רבבות אפרים כותב בזה בספרו (ח"ד סי' צ"ב אות פ"ד) דיכול להדק הכפתור על ידי מתיחת החוט אם אינו קושר, ואין זה מתקן מנא כיון דאינו מתקיים דאחר שעה שוב יתרפה כיון דאין שם קשר, ומה שכתב המחבר בסמ"ט סעיף ו' דאסור למתוח חוט של תפירה, וכתב בשעה"צ סק"ס דאפילו בלא קשר כלל מכל מקום אסור מדרבנן, יש לחלק דהכא בכפתור לא מתקיים כלל בלא קשר, משא"כ בתפר של בגד וכדומה. וסיים דלאחר העיון שוב בענין זה יש להסס, דאיתא בגמרא המותח חוט של תפירה חייב חטאת, ולשיטת הרמב"ם חייב מפני שהוא מצרכי התפירה, ובמגיד משנה פירש לפי שהמתיחה היא מצורך התפירה, וא"כ אם ימתח את החוט סביב הכפתור זה נקרא צורך תפירה, וא"כ יש לאסור מכמה טעמים בזה, אבל המיקל נ"ל דיש לסמוך על מה שכתבנו לעיל, עכת"ד.

גם בשו"ת נשמת שבת (ח"ד סי' קפ"ט) מצדד דאין בזה משום תופר דמאן יימר דע"י מה שמתוחו כדי שהכפתור יהי יותר סמוך להבגד דזה נחשב תופר, ובשלמא במהדק בתי זרועותיו [המבואר בס' ש"מ ס"ו] שמתקפלים חלקי הבית יד זה ע"ג זה ונעשה כתופר, ומשא"כ כאן, עכ"ד. אולם מלבד שחילוקו צ"ע שהרי במותח חוט של תפירה ג"כ מקרב ומהדק שני החלקים, בלא"ה קשה להקל למעשה בענייני דאורייתא.

לצאת לרה"ר בכפתור שנתרופף ואינה ראויה עוד לשימוש

כתב במנחת שבת (סי' פ"ד סקנ"ח): "ויש לעיין עוד בדבר המצוי שקנעפיל דבצד אחד נתקלקל לפעמים תפירתו ונעשה רפוי ותלוי כך רחוק מהבגד עד שאינו ראוי עוד לסחוב בו את הביטעלקי או אולי כיון דדרך לחבר קנעפליך בומנינו גם למקומות שאינם ראויים לשום שימוש כגון בצד השני שבבגד באותו צד שבו הלולאות, וכן בכיסי הבגדים שקורין קעשיניס וכן בסוף בתי ידים שקורין ערביל ובשם אין משמשין כלל וע"כ לומר דהקנעפליך הם נוי הבגד אפילו אין משמשים לכלום וא"כ לא הוי משאוי, אך יש לעיין דאולי לא מיקרי נוי הבגד רק כשהם מחוברים היטב להמלבוש ולא כשהם תלויים מרחוק מהבגד רק על חוט אחד וצ"ע בזה למעשה. והנה אפילו אם נאמר דהקנעפיל בעצמו לא הוי משאוי אפילו כשהוא תלוי רק על חוט אחד רחוק מהבגד מ"מ כשהוא נתרפה כ"כ עד שאינו ראוי עוד לסחוב בו הביטעלקא שבצד שכנגדו או הוי עכ"פ הביטעלקא שכנגדו משאוי אם הוא דבר חשוב וגם הוא מחתיכה בפני עצמו תפור להבגד, וראוי להחמיר לכל בע"נ לעיין בכל ע"ש במקום שאין עירוב על בגדיו ולתקן כל הקלקולים שיש בקנעפליך ובלולאות באופן שלא יהא בהם חשש משאוי בצאתו בהם לרה"ר, והלכתא רבתא לשבתא כי הוא דבר מצוי עד מאוד ואין איש שם על לב" עכ"ל. היוצא מדבריו דראוי להחמיר שלא לצאת לרה"ר בבגד שיש עליה כפתור שנתרופף. וכן החמיר בזה הגר"ח מבריסק וצ"ל (הובא בס' הרב הדומה למלאך).

וכן בשש"כ (פי"ח, וראה פט"ו סעי' ט) כתב שטוב להחמיר בזה. ועי' גם בשו"ת באר משה ח"ו סי' פ"ח שכותב "כפתור שנתרופף אם אי אפשר להשתמש בו כלל אסור לצאת. אבל אם אפשר להשתמש בו שרי לצאת גם אם איננו משתמש בו" וציין לעיין במנחת שבת הנ"ל. ועי' גם בקובץ מבית לוי (חט"ו עמ' פ"ו) שהביאו בשם בעל השבט הלוי דרך אם ניכר ששייך לבגד, או שמשמש עדיין במקצת אין בו איסור הוצאה, אבל אם נמשך ותולה הרבה יש בזה איסור הוצאה.

עצות שיוכל לצאת כך לרה"ר

וכתב המנחת שבת (שם שירי המנחה אות ה) דמי שהבחין בשבת ואין לו בגד אחר לצאת בה לרה"ר, יכול להחליט שלאחר שבת יקרע הכפתור מהבגד ולא ישתמש בה רק יחבר שם כפתור אחר, דבכה"ג אין על הכפתור שום חשיבות ובטילה להבגד. וכותב שם: "יש לעיין האין הוא הדין אם לאחר השבת לא קיים את מחשבתו שחשב להשליכו לאיבוד אם נאמר דע"י נעשה הקרס חשוב למפרע וא"כ עבר למפרע על חילול שבת הוצאה בכרמלית". ומצאתי במעשה איש (ח"ה עמ' צב) שלאחד מתלמידי החו"א נקרע בשבת מתלה המעיל באמצעו לשניים, ואמר לו החו"א שחילטי שלא יתפרגו ואו נחשב לליכלוך וטפל לבגד. במוצאי שבת הגיע התלמיד לשאול אם יכול עכשיו להתחרט ממה שהחליט, והשיבו החו"א בשלילה.

חיבור הכפתור בסיכת ביטחון

ובאם אירע כן בכפתור של בעקיש"ע נראה לי עצה פשוטה שיוכל לחבר הכפתור

שאלה. א) כפתור של בגד שנתרופף האם מותר להדקו בשבת, ע"י משיכת החוט. ב) והאם מותר לצאת כך לרה"ר.

תשובה.

[א]. כפתור שנתרופף אסור להדקו בשבת.

[ב]. ובכפתור שנתרופף לגמרי עד שאינה ראויה עוד לשימוש, י"א שאסור לצאת כך לרה"ר דהוי משא.

[ג]. ולכן אם הבחין בשבת שאינו יכול להשתמש עוד בהכפתור, ורוצה לצאת בבגד זה לרה"ר, יחליט בדעתו שלא ישתמש עוד בכפתור זה אלא יורקנו אחר השבת, ואז מותר לצאת בה כך לרה"ר, [אולם אסור לו במו"ש לשנות החלטתו אלא צריך אכן לזרקן].

[ד]. ועצה פשוטה נ"ל שיחבר הכפתור ע"י סיכת בטחון והיא ראויה לשימוש ויוכל לצאת כך לרה"ר, ובמו"ש יסיר הסיכה מהבגד. ואם אפשר לתחוב רק בתחיבה אחת נכון לעשות כך (כדי לצאת לדברי הכל).

נלמד מדין מותח חוט של תפירה שאסור להדק חוט כפתור שנתרופף

בפרק כלל גדול בדין ע"ה ע"א איתא, המותח חוט של תפירה חייב חטאת. ופירש"י, בגד התפור עומד והניח החוט ארוך ונתפרדו שתי התיכות הבגד זו מזו במקצת וחוטי התפירה נמשכים ומותח את ראש החוט להדק ולהבר זו היא תפירתו וחייב, ע"כ. וכן נפסק בשו"ע (סי' ש"מ סעי' ז).

והרמב"ם כפי ביאור הבי"ב בס' ש"מ מפרש דהיינו שמותח החוט שרוצה לתפור בו כדי שלא יהא מכווץ, ודבר זה הוא הכנה למלאכת התפירה ולכן חייב משום תופר אע"פ שלא תפר כלום.

ועפ"ז מבואר לדלינא אסור למתוח חוט של תפר שנתרופף כדי להדק את התפר, ונראה דהוא הדין המותח החוט המחבר את הכפתור לבגד כשנתרופף חייב. וכן פסק בשש"כ פט"ו סעי' ס"ו, וכן פסק בשו"ת אור לציון חלק ב' פמ"ז אות לג חוט כפתור שהתרופף אין למתוחו וכן אין ללפפו סביב הכפתור בשבת כדי לחזקו, שכיון שכן דרך החייטים יש לחוש בזה משום איסור תופר.

ועי' גם בחוט שני (שבת פ"ז) דכפתור שתפור בבגד שהתרופף והתפרד קצת מן הבגד אסור מדאורייתא למתוח את החוט בשבת שעל ידי זה מתהדק הכפתור לבגד, והוא הדין כל כיוצא בזה, עכ"ד.

וכן בס' זכור ושומר (לבעל שו"ת מחזה אליהו - הובא בס' תורת המלאכות ח"ד מלאכה כ"ג עמ' קל"א) כותב דאסור מדאורייתא למתוח חוט של תפר שהתרופף כדי להדק את התפר, וכן אסור למתוח חוט של כפתור שהתרופף כדי להחזיר הכפתור למקומו. אמנם מותר לטובב הכפתור עצמו כדי לגרום שהחוט יתכוון כדי שהכפתור יחזור למקומו באופן ארעי. וכתב דהוא הדין חוט שהתרופף מספר כרוך אסור לעשות פעולה שיהדק התפירות.

סברות להקל בזה אבל לא למעשה

ובשו"ת בית אבי (ח"ד סי' פ"ו) כותב בתשובתו לבעל שו"ת רבבות אפרים, לדלינא נראה דלא דמי לחוט של תפירה שנפתח דאסור למתוח משום תופר, דהתם דאם נתרופף החוטי ונתפרדו שני חלקי הבגד אחד מחבירו ועל ידי ההידוק נמתחים יחד, התם בודאי יש יותר מג' תפירות שנתפרדו על ידי מכוונת תפירה, ואם נתפרדו יותר מג' תפירות ומתקנן בשבת אפילו בלא קשר חייב כמו שכתב המשנ"ב בס"ק כ"ו, אבל בכפתור שנתרופף ומותח את החוט להדקו להבגד אין שם תפירות, ואפילו אם יסבב את החוט סביב להכפתור נמי אין כאן תפירה כלל וגם אם לא יעשה קשר אין כאן משום קושר. והחילוק בין קושר לתופר דאעפ"י דגם קושר מחבר הדברים זה לזה דחיבור דקשר ראוי להתירו ולהשיבו לקדמותו, משא"כ בתופר או מדבק דכשירצה להשיבם לקדמותם בהכרח לקלקלם ולקרוע זה מזה, מה שאין כן בקושר כנ"ל, לכן לדעתי הענייה איני רואה בזה שום איסור. ומש"כ בשם ספרי אחרונים שאסרו אין הספרים תחת ידי לדעת טעמים ונימוקים בזה. וממילא מותר לצאת לרשות הרבים עם כפתור רפוי דאם מותר לתקנו הוא חלק מהבגד ואודא לה כל החששות, אבל לפי דברי כת"ר שיש אוסרים בזה אינו רוצה לתקוע את עצמו בהלכה ולהיות מבי דינא שריא, לכן כל בעל נפש יחמיר לעצמו, עכ"ל.

ע"י סיכת בטחון, וכך יוכל לצאת בה לרה"ר.

הנהגה עצם השימוש בסיכת ביטחון תלוי בפלוגתת הפוסקים, וכמו שנבאר, כתב הקרבן נתנאל (פ"ז דשבת ס' ז' אות נ'): "תמה אני על מה שנוהגים העולם שתוחבים במחט עם הבגד, וכן הנשים בפראג מחברות השלייאר עם מחטים והא הוי שתי תכפיות", עכ"ל. וכ"כ לאסור בשו"ת גנת ורדים (או"ח כלל ג' ס"ז).

ומאיך בתשו' הר"ש נאווי (סי' י"ח) חולק ע"ד הגור"ר ולדעתו אין בחיבור ע"י מחט משום איסור תופר כיון שאין דרך תפירה, ומטעם זה חולק נמי בס' טל אורות (מלאכת תופר) ע"ד הגור"ר והק"נ. גם באשל אברהם להגה"ק מבוטשטאטש (מהדור"ת ס' תקכ"ו) מתיר בזה. וכן מתיר בבא"ח (ש"ב פ' כי תשא אות ט'). וכן החו"א (או"ח השמטות, סי' קנ"ו, וראה מש"כ על תשו' זו בשו"ת או נדברו ח"ג ס' ע"ב ומה שהעיר עליו בשו"ת נשמ"ש ח"ד ס' קפ"ה) כותב בזה"ל: "דברי הק"נ פ"ז דשבת סק"ג תמוהים הנתחב מחט להדק לפי שעה הוא כמהדק בקרסים ואין בזה שמץ של תפירה כלל, וזה מבואר בהדיא בב"י ס' ש"א וש"ג דמהדקין מפתח החלוק במחט שאינה נקובה ולא דנו כלל בזה רק לענין לצאת בשבת ולא אמרי כלל דאיירי שזן תחובין מער"ש וכו', והתחוב מחט שחזותו מוכיח עליו שאין זה תופר אלא הידוק לפי שעה לא נחלק בזה אדם וכן עמא דבר ואין להחמיר כלל וכלל". וכקושיא זו הקשה גם בקצוה"ש (ח"ח ס' קמ"ו סק"ב) וע"ש שנשא ונתן באירכות בענין זה בכחה דהיתירא, ובתו"ד כותב דעפ"י מותר גם במחט הנסגרת שקורין זיכער שפילקע, וכותב דכן עמא דבר לתחוב זיכער שפילקע בתחיבה אחת אלא שמסיים בהמחמיר תע"ב.

וכן בשו"ת אג"מ (או"ח ח"ב ס' פ"ד) כותב שאין בחיבור הסיכת ביטחון משום תופר כלל, וע"י גם בשו"ת מהר"י שטייף (סי' ט"ו) שו"ת חסד יהושע (תנינא ס' א') ובדברי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בשש"כ (פט"ו הע' רכ"ו) שמלמד זכות על מנהג העולם שמקילין בזה. וע"ע בשו"ת חלקת יעקב (ח"ב ס' ס"ח) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ד ס' ל"ד).

ובדעת המשנ"ב בזה, ע"י בס' ש"מ (סקכ"ו) שהעתיק דברי הק"נ בזה"ל: "אותן האנשים שתוחבין הקרייו עם הבגד במחט בשתי תכפיות לאו שפיר עבדי". אמנם כבר העיר על זה בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ג ס' מ"ג) דבס' ש"ח (סקמ"ו) על הנפסק בשו"ע שם בסעיף י"א דמחט שלימה מותר לטלטלה ליטול בה את הקוץ, מוסיף וכותב: "וה"ה שיותר לתחוב בה את המלבושים בעת הדחק", הרי לך שבעת הדחק דהיינו כגון שנפל מהבגד הכפתור או שנתהוה בו קרע ולא יכול להתהלך ככה מתיר לתחוב בו מחט כדי לחברו, ובא אפוא זה ולימד על זה שגם בס' ש"מ כוונת המ"ב להחמיר כהק"נ רק שלא בשעת הדחק והיינו מפני שמעיקרא דדינא ס"ל להמ"ב שפיר דאין לאסור, וכפי שבשער הציון בס' ש"ח שם מסמיך דבריו להנפסק בס' ש"ג סעי' י"ח י"ט בהיתר שימת מחט בקישוריהן ובציעיפיהם, וכנ"ל, עכתו"ד הצי"א [אלא מה שמסיים שם דאולי כוונת המשנ"ב רק במחט שעשוי לתפירה דהוי כשלמ"א דבזה אינו מותר כי אם בשעה"ד, אבל בסיכת ביטחון אפילו שלא בשעת הדחק מותר, צ"ע דהרי כשלמ"א מותר לטלטל לצורך גופו].

הנהגה משמע מהק"נ והמשנ"ב שלא אסרו רק בשתי תכפיות אבל בתכיפה אחת מותר לכו"ע, וצ"ל הטעם משום דבזה אינה מתהדק כלל ורק מונחים אחד אצל השני אבל הם מתנועעים אנה ואנה, וע"י גם ארחות שבת (עמ' שמ"ו).

ולכן למעשה בנידון שאלתינו נוכל להתיר להשתמש בסיכת ביטחון, אבל אם אפשר נכון שלא יתחוב רק תחיבה אחת כדי לחוש לדעת הק"נ, וכ"כ בשש"כ (פט"ו סעי' ע') ע"ש.

אולם לאחר השבת יראה להסיר הסיכה כדי שלא יהא חשש תפירה של קיימא, וכמו שהזכירו כמה מהגדולים הנ"ל דאחד ההיתירים להשתמש בזה היא מפני שאין עושין אותה לקיימא, וגם כשתחוב רק בתחיבה אחת נראה ג"כ שיסיר הסיכה לאחר השבת ולא ישאירנה כך לעולם, שלא יכנס לשאלות דאולי כשעושה לקיימא יש בזה איסור דרבנן.

בס' אעלה בתמר עמ' י"ט מובא שהחזו"א אמר להגרא"ל שטיינמן שליט"א שלחבר סיכת בטחון בבגד פעם אחת בודאי מותר. ובהערות הגר"ח שליט"א כותב: אחזי שזה מותר לגמרי אפי' ב' תכפיות, וכך כתב גם בספר, ואולי נטה כאן להחמיר בגלל המשנ"ב.

אסור להסיר הכפתור בשבת

ואינו יכול להסיר הכפתור בשבת, משום איסור קורע וכמש"כ בשש"כ (פט"ו הע' ריט) דהרי לפי דעת הרמב"ם כל שמכוין לצורך איזה דבר תיקון אפי' מכוין שלא ע"מ לתפור, חייב, והכא הוא מסיר את הכפתור כדי שלא יאבד. ובקו' שמירת שבת (שבסו"ס מגילת ספר) מעיר עליו דהכא נראה שיש בזה איסור גמור לכל הדעות, דהמסיר את הכפתור הרופף דעתו לחזור ולתפורו, והוי קורע ע"מ לתפור דחייב לכו"ע.

שאלה. באיזה אופן יש להטביל כוסות צלוחיות וקערות ושאר כלים שיש להם בית קיבול.

תשובה.

[א] כל כלים שיש להם בית קיבול יכניסם למים כשהם נוטים על צידם, או כשפיהם כלפי מעלה; שאם לא כן לא יגעו המים בכל הכלי מחמת האויר שבהם, ואפילו בדיעבד לא עלתה להם טבילה.

[ב] בבקבוקים ישהה אותם במקוה פרק זמן שישער שבוודאי נתמלאו כולם במים, או יכול למלאם תחלה במים מהברז, ויכניסם כך למקוה, ועלתה לה טבילה מטעם השקה.

[ג] ובצלוחות וכל שאר כלי שהיא רחב ולא גבוה, מצינו מחלוקת במציאות אם כשמוניחם על פיהם המים באים גם מתחת לכלי; דרעת השו"ע דדוקא בכלי שפיו צר אין המים מגיעים ולא בכלי רחבה קצת; הב"ח חולק, והט"ז מחלק דבכלי שפיה רחב כגון קערות שאינם גבוהים המים באים גם מתחת לכלי, והסכימו עמו הרבה פוסקים; ודעת הש"ך דאף בכה"ג אין המים באים לתחת הכלי, ובכל גונו צריך להטבילם כשפיהם כלפי מעלה.

במשנה מס' מקוואות (פ"י מ"א): כלי שהטבילו דרך פיו כאילו לא טבל. וכתב הר"ש: אין לפרש מפני שהמים נשאבים בתוכו דהא תינח במקוה מצומצם אבל במקוה שמימיו מרובים מאי נפק"מ הרי אח"כ כשהכניסו כולו במים מים שבתוכו מושקין למי המקוה ועלתה לו טבילה אלא היינו טעמא משום דכל כלי שבתחלת הכנסתו במים כופהו על פיו אין המים נכנסים בתוכו לעולם אפילו מכניסו כולו ע"כ, וכך הם דברי הרמב"ם והרא"ש ז"ל.

וכתב הב"י ביו"ד ס' ר"ב (סע' ו') ונראה דהיינו דוקא בכלי שפיו צר קצת ולא הפך פיו למעלה כשהוא בתוך המים אבל אם פיו רחב או שהפך פיו למעלה כשהוא בתוך המים ודאי המים נכנסים לתוכו, עכ"ד. ועפ"י ד פסק בשו"ע סעי' ו' דדוקא בשפיו צר קצת לא עלתה לו טבילה.

אולם הב"ח (אות ג') חולק על הב"י וכותב ע"ד הר"ש: וטעמא דמילתא דהאזיר שהוא מתחלה בכלי אינו מניח למים שיגיעו עד שוליו כשכופהו על פיו בתחלת הכנסתו דכך הוא דרך הטבע בדוק ומנוסה ודלא כמש"כ ב"י דהיינו דוקא בכלי שפיו צר קצת וכו' וכ"פ בשו"ע, ושאר ליה מאריה אלא אפילו בכלי רחב וכמבואר בלשון ר"ש וכל הפוסקים.

וע"י בט"ז שהסכים עמו (סק"ו), אלא שהוסיף שבכלי רחב ואין בו חלל גדול כמו קערות וכיוצא בהם נכנסים לתוכן ובוהו צדקו דברי הב"י. וכתב עליו הנקודות הכסף ז"א דהא כתב אם פיו צר קצת ואם איתא אפי' פיו רחב הרבה, ועוד דגם זה בדוק שאינו דאפילו רחב הרבה אין המים עוברים בשוליו כשמוניחו על פיו.

אמנם כדברי הט"ז כתבו גם הלבוש (סעי' ו') וגם הביאור הגר"א (אות ו') שחולק על הב"י כדבר הב"ח מסיים: ועט"ז, ומשמע דהסכים עמו. וכן החכ"א (כלל עג דין יז) הו"ד בדרכ"ת (סי' ק"ב סק"ב) הסכים עם הט"ז, וכ"ה בערוך השלחן (סעי' י').

ולכן דינא בודאי לכתחילה גם בקערות יטבילנה כשפיהם כלפי מעלה, לחוש לדעת הש"ך. אמנם בדיעבד אם הטבילם כשפיהם כלפי מטה, נראה דכדאי הם הנך פוסקים לסמוך עליהם שלא יצטרך להטבילם שנית.

פיראות

האם אפשר לאסוף 'הכנסת כלה' עבור חתן?

הורה הגרש"ז אויערבך זצ"ל כי האוסף מעות עבור חתן עני, מסתבר שיכול לומר שאוסף צדקה עבור הכנסת כלה, הגם שלצד הכלה לא חסר דבר להוצאות הנישואין, כי היינו הך. נתן אמת ליעקב פ"ה ס"ב